
Gondolatok a közszerzeményi rendszerben rejlő ellentmondásokról*

Barzó Tímea** – Kriston Edit***

---

1. Bevezetés

A házastársak vagyoni viszonyait rendező törvényes vagyoni jogi rendszerek közül három nagy típust különít el a jogirodalom.¹ Egyfelől a *vagyonösszesítő rendszereket*, melyek lényege, hogy a házastársak házassági vagyontársaság kezdetekor meglévő és az azt követően szerzett vagyona összevegyül és a házastársak osztatlan közös tulajdonát képezi. Ennek teljes ellentéte a *vagyonelkülönítő rendszer*, mely szerint a házastársak vagyoni szempontból megőrzik függetlenségüket, így főszabály szerint a két különvagyoni alvagyon mellett nem keletkezik házastársi közös vagyon. A kettő között találjuk a *vegyes jellegű házassági vagyoni jogi rendszereket*, melyek fő jellegzetessége az előbbieken említett két típus markáns jellemzőinek keveredése. Ennek egyik altípusaként tekinthetünk a házastársak szerzeményén alapuló vagyoni jogi megoldásokra. Hazánkban a szerzeményi rendszernek két formája is megtalálható a hatályos jogi szabályozásban: ezek a törvényes vagyoni jogi rendszerként elfogadott *házastársi vagyontársaság* és a házastársak által vagyoni jogi szerződésben kiköthető *közszerzeményi rendszer*.

A *házastársi vagyontársaság* lényege, hogy a házastársak vagyonát három alvagyonra bonthatjuk fel: egyes vagyontárgyak a férj külön vagyonába, mások a feleség külön vagyonába tartoznak és lesznek olyan vagyonelemek, melyek a házastársi vagyontársaságot erősítő vélelem alapján a felek közös vagyonába kerülnek. Ez utóbbi körbe tartoznak azok a vagyontárgyak, amelyeket a házastársak a vagyontársaság fennállása alatt akár együttesen, akár külön-külön szereztek², és ebből a feleket osztatlanul és egyenlő arányban illeti meg a

---

* Jelen tanulmány a K124797 számú projekt a Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Alapból biztosított támogatással, a K 17 pályázati program finanszírozásában valósult meg.

** Egyetemi docens, Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Polgári Jogi Tanszék.

*** Tudományos segédmunkatárs, Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Polgári Jogi Tanszék.

¹ Lásd részletesebben: Barzó Tímea: *Családi Jog*, Miskolc, Novotni, 2004, 50. o. Hegedűs Andrea: Házassági vagyoni jogi rendszerek az új Ptk-ban. In: *Decem anni in Europaea Unione III.*, (Miskolci Jogtudományi Műhely, Civilisztikai tanulmányok) Miskolc, Miskolci Egyetemi Kiadó 2015, 217-236.o.

² 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről (a továbbiakban: Ptk.) 4:37. § (1) bekezdés

részesedés.³ Ezzel szemben a törvény taxatív módon és tételesen sorolja fel a különvagyon elemeit.⁴

A *közszerzeményi rendszer* ezzel szemben a vagyonekülönítés elvén alapszik, ugyanis a házastársak az együttélésük alatt önálló vagyonszerzőnek minősülnek, kizárva ezzel, hogy a házastársi vagyonközösséghez hasonló közös vagyon, mint alvagyon keletkezhesen. A házastárs kizárólag az életközösség megszűnésekor követelheti a másik házastárs alvagyonában a közszerzemény megállapítását, valamint a rá jutó rész kiadását. A házastársat – eltérő szerződéses megállapodás hiányában – a közszerzemény fele része illeti meg, míg a de facto élettársak esetében ezt az arányt a szerzésben való közreműködés határozza meg. A konstrukciónak éppen ezen sajátosságai azok, melyek számos kérdést vetnek fel a gyakorlati alkalmazás kapcsán, és amelyek szükségessé teszik ennek a vagyoni jogi megoldásnak az alaposabb vizsgálatát. Bírói gyakorlat hiányában még nem találkozhatunk a közszerzeményi rendszer alkalmazásából eredő jogvitákkal. Ennek oka egyfelől, hogy a házassági vagyoni szerződések tartós jellegű jogviszonyok, ideális esetben évtizedekig fennállnak, ugyanakkor a közszerzeményi rendszer csak a Polgári Törvénykönyv 2014. március 15-ei hatályba lépésével került be (újából) a családjogi szabályozásba. A Polgári Törvénykönyvet hatályba léptető rendelkezések is úgy fogalmazzák, hogy ha a felek házassági életközössége a Ptk. hatálybalépése előtt szűnt meg, de az ezzel kapcsolatos vagyoni igényt a Ptk. hatálybalépése után érvényesítik az érintettek, akkor a vagyoni igényekre az életközösség megszűnésekor hatályos jogszabályi rendelkezéseket kell alkalmazni⁵. A másik ok, amiért nem találkozhatunk a gyakorlatban a közszerzeményi rendszerből eredő vitás kérdésekkel, az a vagyoni rendszer bonyolultsága. Sokszor ugyanis a felek inkább választják a vagyonekülönítést követendő vagyoni rendszerként, mint a közszerzemény le nem tisztázott részletszabályainak követését. Bár a de facto élettársi kapcsolatban élők számára is a közszerzeményi rendszerhez hasonló törvényes vagyoni rendszert ír elő a Ptk., azonban ebben a körben azért sem alakulhatott ki bírói gyakorlat, mert a de facto élettársi kapcsolatot a Ptk. a Hatodik Könyvben a kötelmi jog körében szabályozza, ahol a törvényi előírás szerint a Ptk. hatálybalépésekor fennálló kötelmekkel kapcsolatos, a Ptk. hatálybalépését követően keletkezett tényekre, megtett jognyilatkozatokra a *Ptk. hatálybalépése előtt hatályos jogszabályok rendelkezéseit kell alkalmazni*.⁶

Mindezek alapján vizsgálódásunk kiindulópontja nem lehet más, mint a közszerzeményre vonatkozó, századforduló alatt és után érvényesülő korai magánjogi szabályok, jogirodalmak és joggyakorlat megismerése és elemzése.

³ Ptk. 4:37. § (3) bekezdés

⁴ Ptk. 4:38. § és 4:39. §

⁵ 2013. évi CLXXVII. törvény a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről (a továbbiakban: Ptké.) 27. §
⁶ Ptké. 50. § (1) bek.

2. A közszerzemény jogi természetete

A közszerzeményi rendszer nem új jogintézmény a magyar magánjogban, történeti gyökerei meglehetősen régre nyúlnak vissza. A rendi kor társadalmi berendezkedése egyértelműen hatást gyakorolt a házastársak vagyoni viszonyaira, melynek következtében az eltérő társadalmi csoportokban eltérő szabályok érvényesültek. A nemesi származás fontos elhatárolási szempont volt, hiszen csak a nemesi származással nem rendelkező jobbágyok és városi polgárok esetében volt alkalmazható a közszerzeményi rend törvényes házassági vagyoni modellként. Nemesrendűek esetén, illetve a vagyoni szempontból vele egy tekintet alá eső honorácioroknál csak akkor voltak alkalmazhatóak a közszerzeményi szabályok, ha azt a házastársak házassági (vagyoni) szerződésben „megállapították”⁷ vagy a szerzési okiratba a feleség is szerző félként került feltüntetésre, továbbá, ha a szerzés alapjául a nő vagyona szolgált.⁸ Mindezek alapján helytálló *Herczeg Mihály* azon megállapítása, hogy a törvényi szabályozás inkább kedvezett a nem nemes nőknek, mint a nemeseknek.⁹

A közszerzemény fogalma tekintetében már kezdetektől számos jogértelmezési probléma merült fel. *Szladits Károly* is utal rá *Frank Ignác* és *Grosschmid Béni* mellett, hogy a jogintézmény eredetileg öröklési jogi természetűnek lett megalkotva és csak később kezdték el házassági vagyoni kérdésként megközelíteni.¹⁰ A korabeli felfogás indokolta ezt a megközelítést, hiszen akkoriban nem nézték jó szemmel, ha a házasságnak válás miatt kellett megszűnnie. Később azonban – a válások számának növekedésével – egyre inkább a fogalom házassági vagyoni jellemzői kerültek előtérbe.

A legnagyobb fejtörést akkoriban a közszerzemény jogi természetének megítélése okozta. Voltak, akik arra helyezték a hangsúlyt, hogy a házastársak között a házasság ideje alatt egy speciális tulajdonközösség jött létre. Minden, amit a házastársak a házasságkötést követően szereztek, az a közszerzeményt gyarapította. Ez azonban egy dologi jogi igényt jelentő reálszerzés elvén alapuló megközelítés volt, ami a Tripartitumon alapuló 1848 előtti jogunkat tükrözte.¹¹ A még hosszú ideig érvényesülő ítélkezési gyakorlat szintén ehhez

⁷ Meszlény Artur: *Magyar Magánjog*, Budapest, Grill Károly könyvkiadó vállalata, 1931, 604. o.

⁸ „amikor a férj felesége vagyonában gazdálkodik s neki magának semmije sincs” – Kolosváry Bálint: *Magánjog*, Budapest, Studium, 1927, 347. o.

⁹ Herczeg Mihály: A házassági vagyoni jog Magyarországon, *Jogtudományi Közlöny*, (1873) 19., 146. o.

¹⁰ Szladits Károly: A közszerzeményi vitához, *Jogtudományi Közlöny*, (1929) 18., 165. o.

¹¹ A Tripartitum III. részének 29. cím 2. §-a szerint „...a feleség abban a vagyonban, melyet férje a házasság tartama alatt szerint, mindig részessé és osztályossá válik...”, majd később az 1622. évi LXVII. Törvénycikk 3.§-a különbséget tesz egyszerű és közös szerző özvegy között, végül az 1840. évi VIII. törvénycikk 8. §-a rögzíti, hogy „a házasság alatti közszerzemények a jobbágyok között mindegyik házastársat egyformán illetvén, azokról egyik úgy mint másik, felerészben szabadon rendelkezhetik...” – Ádor Zoltán: *A közszerzemény*. Doktori értekezés a magyar magánjog köréből. 21-22. o.

<https://dea.lib.unideb.hu/dea/bitstream/handle/2437/111797/A2722.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
Utolsó megtekintés: 2018. január 24.

igazodott.¹² Kolosváry szerint „*közszerzemény alatt azt a vagyont értjük, melyet törvényesen egybekelt házastársak, akár külön-külön, akár együttesen szereztek, a házasságkötés napjától kezdve mindaddig, míg közöttük a házasegyüttélés tart.*”¹³

A másik megközelítés az *értéktöbbleti elven alapuló közszerzemény* volt. Eszerint a felfogás szerint a szerzeményi részesedés kötelmi követelés, ami a házasság megszűnésekor érvényesíthető és azon többlet fele részének kiadására vonatkozik, amellyel a házasság megszűnésekor meglévő vagyon a házasságkötéskor meglévő vagyont meghaladja.¹⁴ A Magánjogi Törvényjavaslatban is ennek érvényre juttatását találjuk: „*A házasság megkötésével a házastársak között a házasság idejére szerzeményi közösség keletkezik, amelynél fogva a házasság megszűntekor mindegyik házastársat kölcsönösen fele része illeti annak, ami vagyonukban közszerzemény. Közszerzemény az a tiszta vagyoni érték, amely mindegyik házastársnak a szerzeményi közösség megszűntekor meglévő vagyonában különvagyonának és az adósságoknak levonása után fennmarad.*”¹⁵ A Magánjogi Törvényjavaslat célja az volt, hogy egy olyan általános vagyoni jogi szabályozást teremtsen, mely a rendi különbségtétel nélkül egységesen biztosítja a házastársak érdekeit, emellett a jogfolytonosság követelményének is eleget tesz.

A közszerzemény akármelyik formájáról, értelmezéséről legyen is szó, mindkettőre igaz, hogy a szerzeményi közösség a felek házasságkötésével (az életközösség megkezdésével) jön létre és annak felbontásáig tart. Maga a közszerzeményi igény is sajátos természetű. A szakirodalom általában úgynevezett „*lebegő igényként*”¹⁶ határozta meg, a házastárs ugyanis csak a házasság megszűnésekor követelheti a közszerzeményi részesedése kiadását, a házasság alatt csak közös megegyezéssel volt megszüntethető a rendszer, egyoldalúan soha.¹⁷ Ebből következik tehát, hogy nem a vagyontárgy megszerzésének időpontjában, hanem csakis a kötelmi igény természetbeni teljesítésekor szerezhetett tulajdont a közszerzeményi részesedés felett a házastárs. Az értéktöbblet pénzbeni megfizetése esetén pedig tulajdonszerzés fel sem merült.

A jogalkotó a 2013. évi V. törvény hatályba lépésével nemcsak a magánjogi kódex részévé tette a családjogi szabályozását, hanem a házassági vagyoni jog területén is jelentős változásokat eszközölt. Ennek okát Weiss Emília abban látta, hogy a régi szabályozás „*a tulajdoni viszonyok mai alakulása mellett, a gazdasági élet, az üzleti élet mai viszonyai között mégsem kielégítőek már.*”¹⁸ A változtatások eredménye – többek között - a házassági vagyoni jogi szerződésekben alkalmazható

¹² „*A házastárs közszerzeményi joga alapján a tulajdonközösség megszüntetését követelheti, mert a közszerző felet illetve örökösét közszerzeményi vagyonra vonatkozó tulajdonjog illetvén meg, a közszerzeményi vagyonnak felerészét természetben követelheti s amennyiben a közszerzeményt képező valamely vagyontárgy természetben nem osztható meg, a tulajdonközösség szabályának megfelelően követelheti a tulajdonközösségnek árverés útján leendő megszüntetését.*” C.4499/1922 számú határozat

¹³ Kolosváry i.m. 347.o

¹⁴ Östör András: Néhány szó a közszerzemény fogalmáról, *Közjegyzők Közlönye*, (1940) 11., 225-226. o.

¹⁵ Magánjogi Törvényjavaslat 140.§

¹⁶ Közszerzeményi jogkérdések az elméletben és gyakorlatban, *Királyi Közjegyzők Közlönye*, (1944) 6., 102. o.

¹⁷ Kolosváry i.m. 348. o.

¹⁸ Weiss Emília: A családjogi kodifikáció elvi kérdései, *Közjegyzők Közlönye*, (2007) 1., 6.o.

alternatív vagyoni jogi rendszerek törvényi szintű részletszabályainak megalkotása volt, melyben leporolásra és némileg átalakításra került a közszerzeményi rendszer. Mielőtt a konkrét normaszöveg elemzésébe kezdünk, érdemes megvizsgálni, hogy melyek azok a markáns jegyek, melyek megkülönböztetik a közszerzemény intézményét a házastársak közötti törvényes vagyoni jogi rendszerben található házastársi vagyoni közösségtől:

- a) A vagyoni közösség alap gondolata, hogy a *házastársak egységes gazdasági közösséget alkotnak*, míg közszerzemény esetén a cél az, hogy a felek *vagyoni önállóságukat megőrizzék*.
- b) A házastársi vagyoni közösség során minden olyan vagyontárgy a közös vagyoni részét képezi, amit a házastársak akár külön-külön, akár közösen szereztek az életközösség fennállása alatt, kivéve a házastársak különvagyont. Ebbe beletartoznak *mind az aktívák*, mind pedig a házastársak *közös adósságai*. A közszerzemény ezzel szemben *csak aktívákat* foglalhat magába, hiszen a Ptk. rögzíti, hogy a házastársak adósságának az adott házastársra eső része nem számítható hozzá a közszerzeményhez.¹⁹
- c) A házastársi vagyoni közösség alapján megszerzett vagyoni a házastársak *osztatlan közös tulajdonát* képezi, dologi hatályú igényt teremt, a házastársak tulajdonjogának keletkezése pedig a szerzés pillanatában bekövetkezik. Ezzel szemben a közszerzemény *kötelmi jellegű igény*, mely az életközösség megszűnésekor jön létre, addig csak *„lebeg”* a házastársak vagyoni felett.
- d) A közös vagyoni feletti rendelkezés csak a házastársak együttes döntésén, illetve tényleges vagy vélelmezett *hozzájárulásán* alapulhat és ezért kölcsönösen felelnek mind a közösen, mind pedig a külön-külön vállalt kötelezettségekért. Ezzel szemben a közszerzemény esetén a házastársakat *önálló rendelkezési jog* illeti meg, s ebből kifolyólag egymás tartozásaiért nem terheli őket felelősség.
- e) A közös vagyoni *védelme* sokkal inkább érvényesül a Ptk.-ban: hiszen vélelmezni kell, hogy a házassági életközösség megszűnésekor meglévő vagyoni szerzése a házassági vagyoni közösség alatt történt, továbbá vélelmezni kell azt is, hogy a házassági vagyoni közösség alatt szerzett vagyoni teljes egészében közös vagyoni. Közszerzemény esetén a jogi védelem alacsonyabb szintű, maga a jogszabály is csak a házastársi pazarló rendelkezésével szemben nyújt védelmet a másik házastársnak.

A hatályos szabályozás az *értéktöbbleti elven alapuló rendszert* követi. Rögzíti, hogy a házastársak a házassági életközösség fennállása alatt vagyoni elkülönítésben élnek, és mindazon vagyonelem kiadását, ami a vagyoni közösség közszerzeménynek minősül, csak az életközösség megszűnése után lehet követelni.²⁰

A rendelkezés értelmezése és gyakorlati alkalmazása számos kérdést vet fel. A vagyoni elkülönítés lényege ugyanis abban áll, hogy a felek között *nem jöhet létre vagyoni közösség* csak a feleség és a férj különvagyonáról beszélhetünk, mint

¹⁹ Ptk. 4:69. § (2) bekezdés

²⁰ Ptk. 4:69. § (1) bekezdés

alvagyonokról, még akkor is, ha az esetleges szerzés közösen történt. A közös szerzés ugyanis közös tulajdont keletkeztet a felek között, melyre már nem a családjogi normák lesznek irányadóak, hanem a dologi jogi értelemben vett közös tulajdon szabályai. Mindezt figyelembe véve, azt kell, hogy mondjuk, hogy a közszerzeményi rendszerben családjogi értelemben 2 alvagyont, míg a valóságban 3 alvagyont különíthetünk el: a *férj különvagyonát*, a *feleség különvagyonát* és a dologi jogi értelemben vett esetleges *közös tulajdonként* létrejött vagyonelemeket. A különvagyonokat és a közös tulajdont összekapcsolja az a tény, hogy ezek felett a házastársaknak önálló tulajdonjoga vagy pontosan meghatározható tulajdoni hányada van, míg keletkezhetnek olyan vagyonelemek a közszerzeményi rendszerben, amelynél a tulajdoni hányadok megállapítása nehézségekbe ütközhet.

3. A közszerzemény megállapítása és kiadása

A régi magyar magánjog szerint a házastársak vagyona a házassági életközösség fennállása alatt szerzett vagyonelemekből tevődött össze, viszont e vagyon tekintetében sem terjedt ki minden elemre, ugyanis nem tartozott bele az, ami a felek különvagyonát képezte:

- a házasság előttről való vagyontárgy,
- a házasság alatt ingyenesen, főképp öröklés útján szerzett javak,
- a „női díszítmények”, ékszerek, ruhák (hasznólétképpen a férfiak ilyen javai is),
- a különvagyon szurrogátumok, vagyis minden vagyoni érték, ami adásvétel, csere, kártérítés vagy megtérítés jogcímén lép a különvagyon helyébe,
- a házasságkötést megelőzően keletkező jogügylettel szerzett vagyontárgy,
- a különvagyon rendkívüli értéknövekedése,
- a házassági vagyoni szerződésben különvagyonként megjelölt vagyontárgyak,
- a különvagyon passzívák.²¹

Sokáig vitatott volt azonban, hogy mint követelés a közszerzeménybe tartozik-e a házasság alatt a közszerzeményből kifizetett különvagyon adósság. *Kolosváry* kezdetben arra az álláspontra helyezkedett, hogy a közszerzeményi vagyon „szenvető állományát” jelenti a közszerzeményi tartozások köre, melybe beletartoznak a közszerzemény azon esetleges megtérítési igényei is a különvagyon felé, amely a házaspár közös gazdálkodásának veszteségeiből származtak. Később azonban ennek ellentmondó joggyakorlatról számolt be, mely szerint „amíg adósság van, addig közszerzeményről nem lehet szólni.”²²

A hatályos szabályozás szerint közszerzeménynek azt a *tiszta vagyoni értéket* kell tekinteni, amely a házastársnak az életközösség megszűnésekor meglévő

²¹ Barzó Tímea: A közszerzeményi rendszer sajátosságai a századforduló házassági vagyoni jogában. In: *Studia Jurisprudentiae Doctorandorum Miskolciensium* (szerk: Szabó Miklós), Miskolc, Bíbor, 2014, 51.

²² U.o. 52. o.

vagyonában az őket terhelő adósság ráeső részének és a különvagonának a levonása után fennmarad.²³

A házastársi vagyonközösség különvagonra vonatkozó rendelkezései²⁴ alapján kell megállapítani azt, hogy mely vagyontárgyakat, terheket és tartozásokat kell különvagonként figyelembe venni:²⁵

- a házastársi vagyonközösség létrejöttkor meglévő vagyontárgy,
- a házastársi vagyonközösség fennállása alatt a házastárs által örökölt vagy részére ajándékozott vagyontárgy és részére nyújtott ingyenes juttatás,
- a házastársat, mint a szellemi tulajdon létrehozóját megillető vagyoni jog, kivéve a vagyonközösség fennállása alatt esedékes díjat,
- a személyét ért sérelemért kapott juttatás,
- a személyes használatára szolgáló szokásos mértékű vagyontárgy,
- a különvagona értékén szerzett vagyontárgy és a különvagona helyébe lépő érték.

A közszerzeménybe tartozó vagyonelemek számításánál azonban tágabban kell értelmeznünk a különvagon fogalmát annál, mint amit a házastársi vagyonközösség esetében a törvény előír. Egy példával élve, a Ptk. 4: 38. § (2) bekezdése kimondja, hogy házastársi vagyonközösség esetén a *különvagon haszna* – a kezelési és fenntartási költségek levonása után - a házastársak közös vagyonába tartozik. Közszerzemény esetében ez a rendelkezés nem helytálló, hiszen az életközösség alatti vagyonekülönítés fogalmilag kizárja, hogy a különvagonból keletkező haszon közszerzeménnyé váljon. Ugyanez a helyzet a (3) bekezdésben szereplő, különvagonhoz tartozó mindennapi közös életvitelt szolgáló, szokásos mértékű berendezési és felszerelési tárgy cserélődése esetén. Házastársi vagyonközösség fennállásakor öt évi házassági együttélést követően a kicserélt vagyontárgy közös vagyonná válik²⁶, közszerzemény esetén azonban a vagyonekülönítés miatt erre nincs lehetőség, bármennyi idő telik is el, a vagyontárgy megőrzi különvagoni jellegét. Mindebből megállapítható, hogy közszerzeményi rendszer esetében a szerzés szándéka az, amely a különvagon és a közszerzemény elkülönítéséhez segítségül szolgálhat, ennek, valamint a különvagoni jellegnek a bizonyítása kulcsfontosságú lehet a jövőbeni jogviták eldöntése szempontjából. Visszatérve a közszerzeménybe tartozó vagyonelemek számítására vonatkozó Ptk.-beli szabályokhoz, a házastársnak a házasság megszűnésekor meglévő vagyonából le kell vonni mindazt, ami a különvagonát képezi, illetve ami a meglévő adósságokból őt terheli. A különvagonhoz kell számítani tehát a meglévő különvagon mellett annak a különvagonnak az értékét, amit a házastársi életközösség alatt a házastársak a közszerzeményi vagyonra vagy a másik házastárs különvagonára fordítottak; a hiányzó különvagon megtérítésének (redintegrációjának) erre irányuló kifejezett kikötés esetén van helye. A fennmaradó vagyoni érték lesz a közszerzemény, melynek fele részére jogosult a másik házastárs. A korábbi magyar magánjog bírói gyakorlata

²³ Ptk. 4:69. § (2) bekezdés

²⁴ Ptk. 4:69. § (4) bek.

²⁵ Ptk. 4:38. § (1) bekezdés

²⁶ Ptk. 4:38. § (3) bekezdés

sem engedte a helyreállítást olyan esetekben, ha a megtérítést igénylő házastárs elajándékozta, eltékoztolta vagyonát vagy az elpusztult.²⁷ Ez a megoldás a mai hatályos szabályozásban is helyet kapott, hiszen a megtérítési igények elszámolásának és rendezésének szabályaiból egyértelműen levezethetőek a *redintegráció korlátai*. Ez alapján a hiányzó különvagyontól csak annak a különvagyonnak az értékét kell számításba venni – azaz a közszerzeményből redintegrálni – amit a vagyoni jogi megállapodás fennállása alatt a közszerzeményi vagyona vagy a másik házastárs különvagyonára fordítottak. Ugyanakkor nincs helye megtérítési igénynek a házastársak által közös életvitel körében felélt vagy elhasznált vagyon tekintetében, kivéve, ha a házastársak a házassági vagyoni jogi szerződésben eltérően állapodtak meg.²⁸

Szintén megoldást jelenthet, hogy a jogalkotó lehetővé teszi, hogy a házastárs bizonyos szerződéskötései során, melyek veszélyeztethetik a közszerzeményi igényeket, biztosítékot kérjen a másik fél. Erről azonban a következő fejezetben lesz szó részletesen.

Az elszámolást megkönnyítendő a Ptk. *megdönthető vélelmet* állít fel, mely szerint az életközösség megszűnésekor a házastársak vagyonában lévő vagyonelemekről azt kell vélelmezni, hogy valamennyi a közszerzemény részét képezi. Erre tekintettel is nagy súlyt helyez a jogalkotó a házastársak vállára, hiszen csak sikeres bizonyítás eredményeként kerülhet ki egy-egy vagyontárgy a közszerzeményből.

A közszerzemény megosztását az életközösség megszűnésekor meglévő vagyonból a törvényes vagyoni jogi rendszernek a *közös vagyon megosztására* vonatkozó szabályai szerint lehet követelni azzal a megkötéssel, hogy a házastárs nem tarthat igényt a másik házastárs foglalkozásának vagy egyéni vállalkozásának gyakorlásához szükséges vagyontárgyakra és a másik házastárs gazdasági társaságbeli részesedésére akkor sem, ha azok anyagi fedezetének biztosításában részt vett.²⁹ Ez azonban nem jelenti azt, hogy azok értékét ne kellene figyelembe venni a közszerzemény megállapításánál. Ezen üzleti vagyon tekintetében azonban – szemben a házastársi közös vagyon megosztásával³⁰ – a természetbeni kiadásra nincs lehetőség. Egyebekben azonban az alapvető rendező elv a természetbeni megosztás, valamint az igények egységes elbírálása.

4. A rendelkezési jog gyakorlásának problémái a közszerzeményi rendszerben

A régi magyar magánjog közszerzeményi rendszerének sajátossága, hogy a házastársak által gyakorolható rendelkezési jog is közelebb állt a vagyonekülönítés jellemzőihez. A házasság tartama alatt ugyanis szabad rendelkezési jog érvényesült, az a fél rendelkezhetett a közszerzemény felett „*aki éppen*

²⁷ Barzó i. m. 65. o.

²⁸ Barzó Tímea: *A magyar család jogi rendje*, Budapest, Patrocínium Kiadó, 2017, 217-218. o.

²⁹ Ptk. 4: 71. § (1) bekezdés

³⁰ Ptk. 4:61. § (3) bek.

*megszerezte*³¹, ha pedig olyan vagyonelemről volt szó, amit a házastársak ténylegesen közösen szereztek, akkor a férj *főszerzői* minősége került előtérbe, így ő kezelte azt a vagyont.

A szabad rendelkezési jog velejárója volt, hogy a másik házastárs közszerzeményi részesedése a házasság ideje alatt semmilyen védelemben nem részesült. A *redintegráció* során a különvagyon teljes helyreállítását végre kellett hajtani a közszerzemény terhére, tekintet nélkül arra, hogy esetlegesen a házastárs szándékos tékozlása, pazarlása vezetett a különvagyoni vagyonelem elvesztéséhez. A joggyakorlat azonban méltányosabb álláspontra helyezkedett és rögzítette, hogy „*az elpusztult, eltékozolt és könnyelműen elajándékozott különvagyont a közszerzemény rovására restaurálni nem lehet.*”³²

A hatályos magyar jog nem tartalmaz előírást a közszerzemény feletti rendelkezési jogra vonatkozóan, viszont a vagyonekülönítés elvéből az következik, hogy mivel a házastárs önállóan kezeli saját vagyonát, így afelett önállóan rendelkezik, elvégre a saját tulajdona. A Ptk. szerint „*a tulajdonost tulajdonjogának tárgyán teljes és kizárólagos jogi hatalom illeti meg*”³³, amely magában foglalja többek között a birtoklást, a használatot és a szabad rendelkezési jogot. Ez alapján a házastárs az életközösség ideje alatt szabadon dönthet vagyona sorsa felől. A dologi jogi értelemben vett közös tulajdon esetén az önálló rendelkezési jog *leredukálódik a tulajdoni hányadra*, így a házastárs csak a vagyonelem azon részéről dönthet, mely a tulajdonrészéhez tartozik. A közös tulajdon egésze feletti rendelkezés azonban már csak a házastársak közös döntésének eredménye lehet. Nem találunk azonban jogi megoldást a közszerzemény sorsát illetően. Ez nem is olyan nagy hiba, hiszen a közszerzemény egy későbbi időpontban realizálódó igény lesz. Ha ugyanis elismerjük, hogy a közszerzemény már az életközösség ideje alatt elkülönül a házastársak egyéb vagyonától, akkor máris inkább a házastársak közös vagyonaként tekinthetünk rá, ami a reálszerzés elvét követő szerzeményi rendszerekhez áll közelebb. Ez azonban összeférhetetlen lenne a vagyonekülönítés lényegével és ellentmondásossá tenné a Ptk. normaanyagát.

Ami miatt mégis foglalkozni kell a rendelkezési jog gyakorlásával, az a *közszerzemény biztosításának* kérdése. A szabad rendelkezési jog ebben a rendszerben ugyanis visszaélésekhez vezethet. Ennek visszaszorítása érdekében teszi lehetővé a jogalkotó a közszerzeményi részesedés megállapítását már az életközösség fennállása alatt is a következő feltételek fennállása esetén:

- a másik házastárs adósságot halmozott fel,
- melyről a közszerzemény megállapítását kérő fél nem tudott, és
- az adósság olyan mértékű, hogy meghaladja a házastárs közszerzeményi részét.

Az igényérvényesítéskor megállapított közszerzeményi részesedés erejéig *biztosíték követelhető*, illetve a kérelmező házastársnak lehetősége van a közszerzeményi rendszert lefektető házassági vagyonzogi szerződés egyoldalú megszüntetésére, sőt

³¹ Kolosváry i.m. 349. o.

³² Kolosváry i.m. 350. o.

³³ Ptk. 5: 13.§ (1) bekezdés

a másik fél elzárkózása esetén bírósági igényérvényesítésre is. A bíróság döntése többféle lehet:³⁴

- Megállapíthatja a közszerzemény értékét, majd a házastársakra eső részét és elrendelheti a pazarló házastárs általi *biztosítékadást*. Felmerül azonban a kérdés, hogy a közszerzeményi részesedés megállapításával megszűnik-e a házastársak közötti közszerzeményi rendszer is, vagy sem. Álláspontom szerint nem, hiszen a törvény is úgy fogalmaz, hogy „A házastárs az életközösség fennállása alatt is igényelheti a közszerzeményből rá eső rész megállapítását és annak erejéig megfelelő biztosíték nyújtását *vagy* a vagyoni szerződés megszüntetését...”³⁵ Megállapítható tehát, hogy a felperesi házastárs döntésén múlik, hogy csak biztosíték adásra való kötelezést kér, vagy a szerződés bíróság általi megszüntetésére irányul a kereseti kérelme. Előbbi eset ugyanis nem eredményezheti a közszerzeményi rendszer (és ezzel együtt a házassági vagyoni szerződés) megszüntetését, ugyanakkor utóbbi esetben kifejezetten a felek közötti vagyoni megállapodás megszüntetése a cél, aminek természetes következménye a közszerzeményi rendszer megszűnése. További kérdésként merül fel, hogy a biztosítékadást követően fennmaradó közszerzeményi rendszer esetében a későbbiekben kérhető-e a biztosíték felemelése vagy esetleg csökkentése a *clausula rebus sic stantibus* elve alapján, ha a házastárs továbbra is pazarlóan kezeli a vagyont, vagy időközben jelentős vagyongyarapodás következett be nála. A válasz úgy véljük erre a kérdésre csak az lehet, hogy a bíróság döntését követően (azaz a jövőben) szerzett vagyontárgyak tekintetében helye lehet újabb biztosítékadásnak, vagy a biztosíték csökkentésének mindaddig, amíg a közszerzeményi rendszer meg nem szűnik a felek között.
- A bíróság másik döntése a *házassági vagyoni szerződés megszüntetése* lehet a fentebb idézet jogszabályhely értelmében, aminek egyértelmű következménye, hogy a felek által kikötött közszerzeményi rendszer is megszűnik a megállapodással együtt. Ilyenkor értelemszerűen a házastársi vagyoni közösség, mint törvényes vagyoni rendszer szabályainak alkalmazása lép életbe. Ez azonban méltánytalan következményekhez vezethet, hiszen a korábbi vagyoni szerződés megszüntetésének oka ilyen esetekben éppen a másik házastárs vagyont tékozló magatartása, ami a házassági vagyoni közösség ismételt helyreállítása esetén a korábban jogvédelemért forduló házastárs jelentős érdekésérelmét idézheti elő. Ennek megakadályozása érdekében a jogalkotó a bíróság jogkörét kiterjesztette a közszerzeményi rendszert magában foglaló házassági vagyoni szerződés megszüntetése mellett annak módosítására, melyben elrendelheti a jövőre nézve a házastársak közötti *vagyonelkülönítést*.³⁶

³⁴ Barzó Tímea: *A magyar család jogi rendje*, Budapest, Patrocínium Kiadó, 2017, 216-217.o.

³⁵ Ptk. 4:70. §

³⁶ Ptk 4: 70.§ (4) bekezdés: A bíróság a perben bármelyik házastárs kérelmére a szerződést az (1) bekezdésben foglalt okból megszüntetheti és a felek között a jövőre nézve vagyonekülönítést rendelhet el.

- Amennyiben tehát a házastárs az életközösséget nem kívánja megszüntetni, csupán a közszerzeményi részesedése és a különvagyona védelme érdekében kíván igényt érvényesíteni, akkor megoldást jelenthet a szerződés módosítással történő fenntartása is.. A *módosítás* - ahogy említettük - megvalósulhat a felek által a vagyoni jogi szerződésekre vonatkozó előírásoknak megfelelően³⁷, és *bírói út igénybevétele*vel. A Ptk. 6:192. § alapján a tartós jogviszonyokba lehetőség van arra, hogy a megváltozott körülményekre tekintettel a bíróság módosítsa a felek szerződéses viszonyát, feltéve, hogy a szerződés megkötését követően fellépő körülményváltozás valamelyik fél lényeges jogi érdekét sérti. Kizárt azonban a bírói szerződésmódosítás, ha a körülmények megváltozásának lehetősége előrelátható volt a megkötés pillanatában, a körülményváltozást a módosítást kérő fél maga idézte elő, illetve, ha a körülmények változása az érintettek rendes üzleti kockázatának körébe tartozik.³⁸ A házastárs közszerzeményi részesedésének veszélyeztetése megfelel valamennyi, a Ptk. által támasztott feltételnek, így a bíróságnak lehetősége van a házassági vagyoni jogi szerződésben kikötött vagyoni jogi rendszer módosítására és ennek eredményeképp ilyen módon is elrendelheti a vagyonekülönítés alkalmazását is az életközösség fennállásának időtartamára.

Mindez azonban nem sértheti azon harmadik személyek jogát, akiknek a követelése korábban keletkezett, hiszen az fedezetelvonást valósítana meg.³⁹ A rendelkezést az teszi kifogásolhatóvá, hogy a házastárs nyilvánvalóan akkor fog tudomást szerezni az adósságokról és akkor fogja igényét érvényesíteni, amikor már nem lesz fedezete a biztosítéknak, ezáltal ellehetetlenül a norma által megteremtett jogi védelem. Másfelől a bizonyítási teher a közszerzeményi részesedését biztosítani kívánó házastársat fogja terhelni mind az adósság fennállását, mind annak összecszerúságát illetően, ami ismételten nehéz helyzetbe hozza ezt a felet, hiszen az adós házastárs valószínűleg nem lesz ebben a segítségére.⁴⁰

5. Zugewinngemeinschaft – avagy a német megoldás a közszerzeményi rendszerre

Németországban 1957-ben került bele a BGB szabályai közé a magyar értéktöbbleti elven alapuló közszerzeményhez hasonló *szerezeményi közösség* rendszere, a Zugewinngemeinschaft, ami mind a mai napig a házastársak törvényes vagyoni jogi rendszereként funkcionál. A magyar rendszerrel történő összehasonlítás indokoltságát és ezzel együtt jelen tanulmányban történő rövid ismertetését az

³⁷ Ptk. 4:66. §

³⁸ Klasszikusan ilyen lehet például a kereslet-kínálati viszonyok változása. Barzó Tímea – Juhász Ágnes – Leszkoven László – Pusztahelyi Réka: Kötelmi jog - kötelmek közös és a szerződés általános szabályai, Miskolc, Novotni Kiadó, 2016. 326-327. o.

³⁹ Barzó - Lábady - Navratyl – Csehi – Kenderes: *Családjog a 2013. évi V. törvény alapján*, Budapest, Menedzser Praxis, 2014, 107-108. o.

⁴⁰ Barzó Tímea: *A magyar család jogi rendje*, Budapest, Patrocínium Kiadó, 2017, 216. o.

támasztja alá, hogy a két megoldás – bár eltérő alapokból indul ki – ugyanazon célt és eredményt éri el. A német szabályozás sokkal részletesebb és akár válaszul szolgálhat olyan vitatott kérdésekre, melyek a magyar közszerzeményi rendszer kapcsán a mai napig nem kerültek megválaszolásra.

A német szerzeményi rendszer elnevezése nem szerencsés, ugyanis akár a jogintézmény célját, akár a tételes jogi szabályokat vizsgáljuk, közösségről aligha beszélhetünk. A német rendszer célja, hogy bár a házastársak mindvégig megtartják vagyoni önállóságukat, a házasság végén a „szerzeményeik” kiegyenlítésre kerüljenek. Véleményem szerint ez az alapkoncepció összeegyeztethető a családjog legfőbb alapelveivel, így biztosítani képes a házastársak egyenjogúságát, még akkor is, ha vagyoni szempontból egymástól függetlenek a felek.⁴¹ Emellett, habár egyetlen szakirodalom sem említi, mégis úgy vélem érezhető a konstrukció felépítéséből, hogy az egymás különvagyonából történő kompenzáció a házasság erkölcsi követelményeinek is eleget tesz.⁴²

A tételes jog oldaláról vizsgálva elmondható, hogy a német szerzeményi közösség, valójában semmilyen közösséget nem teremt, a házastársak mindvégig megőrzik vagyoni függetlenségüket. Ezt maga a BGB is rögzíti, mikor kimondja, hogy *„a férj vagyona és a feleség vagyona nem válik a házastársak közös vagyonává; ez érvényes arra a vagyonra is, melyet a házastárs a házasságkötést követően szerez”*⁴³ Ebből következik, hogy a jogalkotó egyértelművé teszi, hogy a szerzemény kiegyenlítése iránti igény csakis kötelmi természetű lehet. Ugyancsak megállapítható, hogy a magyar jogban használt különvagyon – közszerzemény szerinti felosztás nem alkalmazható, ehelyett a BGB a házastárs kezdeti és végvagyonából állapítja meg a szerzemény⁴⁴ értékét, majd ebből a kiegyenlítés összegét.

A *kezdeti vagyon (Anfangsvermögen)* nem más, mint a házastárs azon vagyona, mely a házasságkötést megelőzően már megvolt, leszámítva belőle a tartozásokat, vagyis csak az aktívák számítanak.⁴⁵ A *végvagyon (Endvermögen)* pedig nem lesz más, mint az a vagyon, amellyel a házastárs a szerzeményi rendszer megszűnésekor rendelkezik, szintén levonva belőle a passzívákat.⁴⁶

⁴¹ Wilfried Schlüter – Szabó Helga: A német családi jog áttekintése. Acta Universitatis Szegediensis Forum Acta Juridica et Politica 2013. 2. 233. o.

⁴² Gondolok itt arra, hogy bár előfordulhat, hogy az egyik házastársnak semmi szerzeménye nem lesz a házasság végén, mert nem dolgozott, nem szerzett jövedelmet, hanem a háztartást vezette otthon, nevelte a gyermekeket stb. így rá nézve rendkívül méltánytalan lenne, hogy vagyon nélkül kezdje meg az új életét. Ez a funkció az, ami megalapozza, hogy inkább egy kompenzációs rendszerként tekintünk erre a vagyoni rendszerre. Weiss Emília is kihangsúlyozta, hogy *„a házastársak egyenjogúságának nemcsak a magyar jogra jellemző erősödése szinte mindenütt olyan házassági vagyoni rendszer elfogadását követeli meg, amelyben a feleségnek a háztartásban, a gyermekek nevelésében kifejtett tevékenysége is értékeléshez jut, amely valamilyen módon a házastársnak a házasság alatti szerzeményekben, megtakarításokban kölcsönös részesevé biztosít.”* Weiss Emília: Az új Polgári Törvénykönyv és a családjogi viszonyok szabályozása. Polgári Jogi Kodifikáció 2000. 2. 9. o.

⁴³ Bürgerliches Gesetzbuch (a továbbiakban: BGB) 1363.§ (2) bekezdés

⁴⁴ „Szerzeménynek minősül az az összeg, amennyivel az egyik házastárs végvagyona meghaladja a kezdeti vagyont.” – BGB 1373.§

⁴⁵ BGB 1374.§ (1) bekezdés

⁴⁶ BGB 1375. § (1) bekezdés

Vannak azonban olyan tényezők, amelyek befolyásolhatják ezeket a vagyoni állapotokat és méltánytalanságot eredményezne, ha ezek a vagyonelemek a kiegyenlítési alap részét képeznék. Ennek kiküszöbölésére alkalmazza a BGB a *fiktív hozzászámítás*⁴⁷ intézményét. Ez alapján meghatároz olyan vagyonelemeket, melyek ugyan a szerzeményi rendszer fennállása alatt keletkeznek, de mégsem képezik a vagyongyarapodás alapját. Ennek megfelelően rögzíti a törvény, hogy a kezdeti vagyonhoz hozzászámítandó az a vagyonelem, amelyet a házastárs a szerzeményi rendszer fennállása alatt különböző jogcímenek *ingyenes juttatásként* kapott:

- ha a juttatást halál esetén vagy későbbi öröklésre való tekintettel kapta⁴⁸,
- az az ajándék, melyet a házastárs a házasságkötésére tekintettel vagy az önálló életének megkezdése céljából a szüleitől kapott.⁴⁹

A végvagyon tekintetében a vagyoni jogi önállósággal történő visszaélés eredményezhet méltánytalanságot, ezért a BGB kimondja, hogy a végvagyon összegét növelni kell azzal a vagyonnal, amit a házastárs:

- erkölcsileg indokolatlanul másnak ellenszolgáltatás nélkül juttatott,
- amit eltékozolt, elpazarolt,
- illetve ha a rendelkezési jog gyakorlása során a másik házastárs megkárosításának szándéka vezette.⁵⁰

Ez alól *két kivételt* enged a törvény, egyfelől, ha az előbbieken említett cselekmények hatására bekövetkező vagyoncsökkenés a szerzeményi rendszer megszűnését megelőző 10 évvel korábban történt, vagy ha a másik házastárs egyetértett ezekkel a cselekményekkel.⁵¹

A szerzemény megállapítása szempontjából a szerzeményi rendszer megszűnésének időpontja (a rendszer megszűnésének napja) az irányadó, ami lehet:

- a házasság felbontásának napja,
- a házasság érvénytelenítése iránti kérelem beadásának napja,
- a szerzemény előrehozott kiegyenlítésének teljesítésére irányuló keresetindítás napja.⁵²

A *kiegyenlítés alapja* a szerzemények közötti különbség,⁵³ ennek fele részére jogosult az a házastárs, akinek a szerzeménye kisebb volt.

A kezdeti és végvagyon megállapítása tekintetében kiemelt jelentősége van a bizonyításnak, vagyis, hogy a házastársak igazolni tudják, hogy mely

⁴⁷ Schlüter – Szabó i.m. 235. o.

⁴⁸ BGB 1374. § (2) bekezdés

⁴⁹ BGB 1624. § (1) bekezdés

⁵⁰ BGB 1375. § (2) bekezdés

⁵¹ BGB 1375. § (3) bekezdés

⁵² Schlüter – Szabó i.m. 234. o.

⁵³ Felmerülhet a kérdés, hogy lehet-e a két vagyontömeg különbsége negatív, azaz előfordulhat-e, hogy a kezdeti vagyon nagyobb, mint a végvagyon? Az a tény, hogy mind a kezdeti, mind a végvagyon tekintetében csak az aktívák vehetők figyelembe, véleményem szerint kizárja ennek lehetőségét. Egy ilyen helyzet ugyanis csak akkor állhatna elő, ha a szerzeményi rendszer fennállása alatt a kötelezettségvállalások, tartozások mértéke meghaladná az aktív vagyont. Ezt támasztja alá a kommentárirodalom is, amely szerint csak a pozitív kiegyenlítési alap vagy a nullszaldó képzelhető el. – Jauernig, Othmar: Bürgerliches Gesetzbuch Kommentar. C.H.Beck, München 2004. 1431-1432. o.

vagyonelemek tartoznak a kezdeti és melyek a végvagyonhoz. A házastársak által készített *vagyonleltár* megfelelő megoldás lehet a bizonyítás megkönnyítésére, sőt a jogszabályi előírások között megtaláljuk, hogy bármelyik házastárs követelheti, hogy a másik fél működjön közre egy ilyen jegyzék összeállításában, valamint szakértővel fel is becsültethetik a vagyonelemek értékét, ám ennek költségét az értékbecslést kérő félnek kell állnia. A BGB továbbá *vélelmet* állít fel amellet, hogy ha nem készül nyilvántartás a kezdeti vagyonról, akkor a házastárs végvagyonra teljes mértékben szerzeménynek minősül.⁵⁴ A végvagyon kapcsán pedig a *tájékoztatási kötelezettség* fontosságát emeli ki a jogszabály, vagyis, hogy a házastárs követelheti, hogy a szerzeményi rendszer megszűnésekor a másik fél a vagyoni állapotáról megfelelően tájékoztassa, sőt akár a végvagyonról is kérheti jegyzék felállítását.⁵⁵

6. Összegzés, konklúziók

A szerzeményi rendszerek értelmezése a mai napig megosztja a jogásztársadalmat. Olyan sajátos konstrukció alakult ugyanis ki, mely a magánjog egészét tekintve ellentmondásokat vet fel. Különösen igaz ez a magyar közszerzeményi rendszerre, ami mind a régi időkben, mind a hatályos rendelkezések értelmezésekor nehézségek elé állítja a jogalkalmazókat. A közszerzemény kötelmi jogi igényként történő elfogadása a hatályos jog tükrében úgy véljük megalapozott, a tanulmányban korábban említett indokok mind ezt támasztják alá. Ami azonban súlyosabb aggályokat vet fel, az a közszerzeményi részesedés biztosításának kérdése, illetve a szabályozás korlátozott volta. Értelemszerű, hogy a jogalkotó szándéka egy keretjellegű szabályozás kialakítására irányult, szabad utat engedve a házastársak szerződési szabadságának és annak, hogy vagyoni viszonyait saját igényeiknek megfelelően maguk alakíthassák. Nem veszi azonban figyelembe azt az eshetőséget, ha a házastársak csak ennyit foglalnak a szerződésbe: *a házasság ideje alatt a felek a közszerzeményi rendszert kívánják vagyoni viszonyaikra alkalmazni*. Ilyen esetben a megfelelő jogvédelem véleményünk szerint nem biztosított.

Sokkal fontosabb szempont azonban, hogy a közszerzeményi rendszer nem csak a házastársak vagyoni viszonyaira lehet irányadó, hanem az élettársak vagyoni jogi kapcsolatát is jelentősen befolyásolja. Élettársak esetén ugyanis a Ptk. szabályozását megvizsgálva látható, hogy egy sajátos közszerzeményi rendszer kerül deklarálásra⁵⁶, mely szerint az élettársak az együttélés ideje alatt önálló vagyonszerzők, az életközösség megszűnésekor pedig bármelyikük kérheti a másiktól az együttélés ideje alatt keletkezett vagyonszaporulat megosztását. A vagyonszaporulathoz nem számítható hozzá, az, ami a házastársak esetén különvagyonnak minősül. A megosztás pedig a szerzésben való közreműködés

---

⁵⁴ BGB 1377. §

⁵⁵ BGB 1379. §

⁵⁶ Lásd részletesebben: Hegedűs Andrea: *Az élettársi kapcsolat a polgári jogi kodifikáció tükrében*, Pólay Elemér Alapítvány, Szeged, 2010.

arányában történik, mely, ha nem állapítható meg, akkor egyenlőnek tekintendő. A vagyonszaporulatból megillető részesedés védelmére és a vagyonszaporulat élettársak közötti megosztására azonban már utalószabályt találunk, még hozzá a házastársak között kiköthető közszerzeményre való utalást.⁵⁷ Ennek fényében megállapítható, hogy a részletesebb szabályozás hiánya kiszolgáltatottabbá teszi az élettársakat, mint a házastársakat. Ugyan az élettársak esetén is lehetőség van a vagyoni viszonyok szerződéses rendezésére⁵⁸, a gyakorlat azonban azt támasztja alá, hogy nem igazán terjedt el annak alkalmazása. Éppen ezért lenne szükség a megfelelő jogvédelem biztosítására. Ennek elérésére két lehetséges utat látunk: az egyik, hogy a jogalkotó, amennyiben fenn kívánja tartani az előbb említett utalószabályt, úgy a házastársak között kiköthető közszerzemény szabályain kell, hogy pontosítson, viszont előnyösebb lehet, ha az élettársakra vonatkozó konkrét normák között bővíti a szabályozást, esetlegesen újragondolja azokat. Alternatívát jelenthet – legalább a házastársak vonatkozásában - az utolsó fejezetben ismertetett német szabályozás, mely álláspontunk szerint sokkal letisztultabb és a gyakorlatban jobban alkalmazható megoldásokat kínál a jelenlegi hazai szabályozáshoz képest.

---

⁵⁷ Ptk. 6:516. §

⁵⁸ Hegedűs Andrea: Az élettársi kapcsolat családjogi hatásai, a bejegyzett élettársi kapcsolat, In: Sándor István (szerk.): *Polgári Jog III.: Az öröklési jog, A családi jog (Jogi Szakvizsga Könyvek)*, Budapest, Patrocínium Kiadó, 2015, 252-253. o.